

## BOSHLANG'ICH TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUV

**Ergashova Oyjamol***Denov Tadbirkorlik va pedagogika instituti o'qituvchisi***Karamatova Marjona***Denov Tadbirkorlik va pedagogika instituti 5- bosqich talabasi***Annotatsiya**

Maqolada boshlang'ich ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarning mazmuni va ularning samaradorligi yoritilgan. Interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda kompetensiyaviy yondashuvning afzalliklari tahlil qilingan. Shuningdek, O'zbekiston ta'lim tizimidagi islohotlar, xorijiy mamlakatlar tajribasi va ularni milliy sharoitga tatbiq etish masalalari ko'rib chiqilgan. Muallif innovatsion metodlarni qo'llashning ustunliklari bilan bir qatorda mavjud muammolarni ham ochib bergan va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ilgari surgan.

**Kalit so'zlar:** boshlang'ich ta'lim, innovatsion yondashuv, interfaol metodlar, axborot texnologiyalari, kompetensiyaviy yondashuv, ta'lim islohotlari, xorijiy tajriba.

**Abstract**

The article examines the essence and effectiveness of innovative approaches in primary education. It highlights the role of interactive methods, information and communication technologies, and competence-based approaches. The study also analyzes ongoing reforms in Uzbekistan's education system, international experiences, and their adaptation to local conditions. The author identifies not only the advantages of applying innovative methods but also the challenges faced in practice and proposes recommendations to overcome them.

**Keywords:** primary education, innovative approach, interactive methods, information technologies, competence-based learning, educational reforms, international experience.

Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar davrida ta'lim jarayoniga bo'lgan talablar keskin o'zgarib bormoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlarni qo'llash dolzarb masalaga aylanmoqda. Chunki boshlang'ich ta'lim o'quvchining shaxs sifatida shakllanishi, bilim olishga bo'lgan qiziqishining kuchayishi va keyingi bosqichlarda muvaffaqiyatli ta'lim olishi uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi. Shu bois bu bosqichda zamonaviy, innovatsion metodlarni joriy etish orqali ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarda ijodkorlik, mustaqil fikrlash va kompetensiyalarni shakllantirish muhim vazifadir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan "Ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi"da ham innovatsion texnologiyalarni keng

tatbiq etish, ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish masalalari alohida qayd etilgan. Demak, boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuv nafaqat metodik ehtiyoj, balki davlat siyosati darajasida ham ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi.

### **Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuv tushunchasi**

“Innovatsiya” so'zi lotincha “innovatio” – “yangilanish, o'zgarish” ma'nosini anglatadi. Pedagogik jarayonda innovatsion yondashuv – bu an'anaviy o'qitish shakllaridan farqli ravishda zamonaviy texnologiyalar, metodlar va vositalar orqali ta'limni tashkil etishdir.

Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

**O'quvchi shaxsini markazga qo'yish.** Ta'lim jarayonida o'qituvchi emas, balki o'quvchi faol subyekt sifatida ishtirok etadi.

**Amaliy faoliyatga yo'naltirish.** Nazariy bilimlar hayotiy vaziyatlarda qo'llaniladi.

**Ijodkorlik va mustaqil fikrlashni rivojlantirish.** O'quvchilarda faqat tayyor bilimlarni emas, balki muammoni mustaqil hal etish ko'nikmalari shakllantiriladi.

**Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish.** Elektron ta'lim vositalari, multimedia darsliklar, masofaviy ta'lim platformalari keng qo'llaniladi.

### **Boshlang'ich ta'limda qo'llaniladigan innovatsion metodlar**

Boshlang'ich sinflarda innovatsion metodlar turli shakllarda tatbiq etiladi. Ularni quyidagi guruhlariga bo'lish mumkin:

#### **1. Interfaol metodlar**

**Aqliy hujum (Brainstorming).** O'quvchilarning muammoni hal qilish bo'yicha erkin fikrlarini jamlash orqali ijodkorlik rivojlanadi.

**Insert texnologiyasi.** O'qish jarayonida belgilar yordamida o'z fikrlarini qayd etish orqali o'quvchining faolligi ortadi.

**Akvarium usuli.** Bir guruh o'quvchilar muammoni muhokama qilsa, qolganlari kuzatuvchi sifatida qatnashib, tahlil qilishni o'rganadi.

**Klaster.** Ma'lum bir mavzuni tarmoqlash orqali o'quvchilar bilimlarni tizimli tarzda o'zlashtiradi.

#### **2. Axborot texnologiyalari**

**Elektron darsliklar va multimedia vositalari.** Matn, rasmlar, animatsiya va videolar orqali o'quvchilarning qiziqishi oshadi.

**Masofaviy ta'lim elementlari.** Onlayn platformalar yordamida mustaqil ta'lim olish imkoniyati yaratiladi.

**Interaktiv doska va mobil ilovalar.** O'quv jarayonini jonlantiradi, vizual idrokni kuchaytiradi.

#### **3. Kompetensiyaviy yondashuv**

Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning faqat bilim emas, balki **hayotiy kompetensiyalarni** egallashiga alohida e'tibor qaratiladi. Masalan: muloqot qilish, jamoada ishlash, axborotni izlash va tahlil qilish.

### **Innovatsion yondashuvning afzalliklari va muammolari**

Innovatsion metodlarni qo'llashning bir qator afzalliklari mavjud:

- O'quvchilarda mustaqil fikrlash va ijodkorlik rivojlanadi.
- Ta'lim jarayonida o'quvchi faolligi ortadi, passiv tinglovchi emas, faol ishtirokchiga aylanadi.
- Darslar qiziqarli, samarali va hayotiy misollar bilan boyitiladi.
- O'quvchilarning zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalari shakllanadi.

Biroq, muammolar ham yo'q emas:

- O'qituvchilarning hammasi ham innovatsion texnologiyalarni yetarlicha bilmaydi.
- Maktablarda texnik vositalar yetishmovchiligi mavjud.
- An'anaviy yondashuvdan innovatsion yondashuvga o'tish uchun vaqt va qo'shimcha resurslar talab etiladi.

### **O'zbekiston va xorijiy mamlakatlar tajribasi**

O'zbekiston ta'lim tizimida so'nggi yillarda innovatsion dasturlar keng tatbiq etilmoqda. Xususan, "Raqamli ta'lim", "Elektron maktab", "STEAM ta'limi" loyihalari orqali boshlang'ich ta'lim jarayoniga IT texnologiyalar joriy qilinmoqda.

Xorijiy davlatlar tajribasi ham o'rganishga arziydi:

**Finlyandiya.** Ta'lim jarayoni o'quvchining qiziqishiga yo'naltirilgan bo'lib, o'yin asosida o'qitish keng qo'llanadi.

**Janubiy Koreya.** Raqamli texnologiyalar va elektron darsliklar asosida ta'lim tashkil etiladi.

**Singapur.** Kompetensiyaviy yondashuv va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi.

O'zbekiston uchun xorijiy tajribaning muhim jihati – o'qituvchilarni muntazam qayta tayyorlash va yangi texnologiyalarni qo'llashga o'rgatishdir.

### **Xulosa va takliflar**

Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvni qo'llash zamon talabi hisoblanadi. U ta'lim jarayonini samarali qilish, o'quvchilarni mustaqil fikrlaydigan, ijodkor va kompetent shaxs sifatida tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega.

Takliflar:

- Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini innovatsion metodlarga o'rgatish bo'yicha muntazam seminar va kurslar tashkil etish.
- Maktablarda texnik vositalar (kompyuter, interaktiv doska, internet) bilan ta'minlash darajasini oshirish.

- O‘zbekiston sharoitiga mos keladigan milliy elektron darslik va mobil ilovalar ishlab chiqish.
- Xorijiy tajribalarni chuqur o‘rganib, mahalliy sharoitga moslashtirish.

### Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi” qarori. – Toshkent, 2019.
2. Mirziyoyev Sh.M. **Yangi O‘zbekiston strategiyasi.** – Toshkent: O‘zbekiston, 2022.
3. Hasanboeva O., Saidova Z. **Innovatsion pedagogika.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
4. Xodjayeva N. **Boshlang‘ich ta’limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar.** – Toshkent: Ilm Ziyo, 2020.
5. Jalolov J. **Pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar.** – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
6. UNESCO. **Innovative Approaches to Learning in Primary Education.** – Paris, UNESCO Publishing, 2019.
7. OECD. **Innovating Education and Educating for Innovation: The Power of Digital Technologies and Skills.** – Paris: OECD Publishing, 2016.
8. Xikmatulla o‘g, A. N. J. (2024). THE EFFECT OF FIBROTOLS ON THE PROPERTIES OF FINE-GRAINED CONCRETE. *Web of Teachers: Inderscience Research*, 2(4), 233-236.
9. Fullan M. **The New Meaning of Educational Change.** – New York: Teachers College Press, 2019.
10. Trilling B., Fadel C. **21st Century Skills: Learning for Life in Our Times.** – San Francisco: Jossey-Bass, 2009.
11. Robinson K. **Creative Schools: The Grassroots Revolution That’s Transforming Education.** – New York: Penguin, 2015.